

- органам державної статистики для виключення юридичної особи з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України;

- власнику (органу, уповноваженому управляти майном);

- органам державної податкової служби за місцезнаходженням банкрута.

Ліквідатор повинен повідомити державний орган з питань банкрутства про завершення ліквідаційної процедури.

#### 16. Виключення підприємства з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України.

Згідно із ч. 5 ст. 51 Закону № 2343 невиконання вимог, передбачених частиною першою цієї статті, є підставою для відмови у внесенні запису про лік-

відацію юридичної особи до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України.

Таким чином, якщо при ліквідації підприємства вся кредиторська заборгованість не може бути погашена, то таке підприємство може бути виключено з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України тільки після здійснення процедури банкрутства у порядку ст. 51 Закону № 2343.

*Редакційна  
колегія*

## Доходи фізосіб від участі в інститутах спільного інвестування. Яку ставку податку застосовувати?

Останнім часом актуальним є питання використання інститутів спільного інвестування (далі - ІСІ) як один із численних варіантів отримання доходу фізичними особами.

У розумінні ст. 3 Закону України від 15.03.01 р. № 2299-III «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» (далі - Закон про ІСІ) ІСІ – це корпоративний інвестиційний фонд або пайовий інвестиційний фонд, що провадить діяльність, пов'язану з об'єднанням (залученням) грошових коштів інвесторів з метою отримання прибутку від вкладення їх у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість.

У свою чергу, **компанія з управління активами** (далі - КУА) - це господарське товариство, що здійснює професійну діяльність з управління активами ІСІ на підставі ліцензії, яка видається ДКЦПФР України.

Різноманітність реклами КУА свідчить про те, що вони активно шукають інвесторів серед фізичних осіб. При цьому КУА позиціонують себе, а точніше, ефект від співпраці з ними інвесторів - фізичних осіб як альтернативу банківським вкладам, причому, із їх точки зору, більш вигідну.

Одним з нагальних питань у зв'язку із цим є **оподаткування доходів**, які фізична особа може одержати, вклавши свої гроші в акції (інвестиційні сертифікати) ІСІ. Нагадаємо, що зараз і до 01.01.2010 р. проценти по банківському депозиту не включаються

до складу оподаткованого доходу, а отже, не обкладаються податком з доходів фізичних осіб.

Звертаємо увагу, що в даній статті піде мова тільки про фізичних осіб - резидентів України - не суб'єктів підприємницької діяльності.

Відповідно до Закону про ІСІ можуть створюватися пайові та корпоративні інвестиційні фонди, які випускають інвестиційні сертифікати й акції відповідно.

Інвестори, придбаваючи акції (інвестиційні сертифікати), тим самим надають ІСІ свої грошові кошти для інвестування. Дохід від вкладених грошей може бути одержаний лише на стадії, коли інвестор продає свої акції (інвестиційні сертифікати) іншій особі (або в нього їх викупує КУА) за ціною більшою, ніж ціна їх придбання, або в разі виплати йому дивідендів по цих цінних паперах (що, у принципі, трапляється досить рідко).

Розглянемо далі окремі **податкові питання**, що виникають при отриманні такого доходу.

Основним нормативним актом, що регулює питання оподаткування доходів фізичних осіб, є Закон України від 22.05.03 р. № 889-IV «Про податок з доходів фізичних осіб» (далі – Закон про ПДФО).

Саме цей Закон визначає об'єкт оподаткування, яким є:

- загальний місячний оподатковуваний дохід;
- чистий річний оподатковуваний дохід, який визначається шляхом зменшення загального річного опо-

датковуваного доходу на суму податкового кредиту такого звітного року;

- доходи із джерелом їх походження в Україні, які підлягають кінцевому оподаткуванню при їх виплаті;
- іноземні доходи.

Закон про ПДФО встановлює як загальний порядок оподаткування доходів, так і спеціальні положення, що застосовуються при оподаткуванні окремих видів доходів. Зокрема, особливий порядок застосовується при оподаткуванні інвестиційного прибутку (п. 9.6 Закону про ПДФО).

Конструкція положень даного Закону відносно інвестиційного прибутку цікава тим, що, на відміну від інших його положень, де як об'єкт оподаткування застосовується термін «дохід», оперує терміном **«прибуток»**, який має на увазі позитивну різницю між вартістю відчуження активу та затратами, понесеними на його придбання.

Таким чином, для цілей Закону про ПДФО (пп. 9.6.2) інвестиційний прибуток – це позитивна різниця між доходом, одержаним платником податку від продажу окремого інвестиційного активу, та його вартістю, яка розраховується виходячи із суми витрат, понесених у зв'язку з придбанням такого активу, з урахуванням окремих положень Закону.

У свою чергу, під терміном «інвестиційний актив» розуміється пакет цінних паперів або корпоративних прав, виражених в інших, ніж цінні папери, формах, випущених одним емітентом, а також банківські метали, придбані в банку, незалежно від місця їх подальшого продажу.

Облік фінансових результатів операцій з інвестиційними активами ведеться платником податку **самостійно**, за аналогією з порядком, передбаченим для ведення обліку результатів таких операцій юридичними особами, окремо від інших доходів і витрат іншої господарської діяльності.

До продажу інвестиційного активу також прирівнюються:

- обмін інвестиційного активу на інший інвестиційний актив;
- зворотний викуп корпоративних прав його емітентом, що належали платнику податку;
- повернення платнику податку коштів або майна (майнових прав), заздалегідь внесених ним до статутного фонду емітента корпоративних прав, у результаті виходу такого платника податку із числа засновників (учасників) такого емітента або ліквідації такого емітента.

Слід звернути увагу, що для визначення об'єкта оподаткування **необхідно вести облік по кожному**

**окремому інвестиційному активу.** Якщо в результаті розрахунку інвестиційного прибутку за правилами, вказаними вище, виникає від'ємний результат, то він вважається інвестиційним збитком, і навпаки, якщо позитивний – інвестиційним прибутком.

До складу загального річного оподатковуваного доходу включається позитивне значення загального фінансового результату операцій з інвестиційними активами за результату такого звітного року. Загальний фінансовий результат операцій з інвестиційними активами визначається як сума інвестиційних прибутків, одержаних платником податку протягом звітного року, зменшена на суму інвестиційних збитків, понесених платником податку протягом такого року. Якщо загальний фінансовий результат операцій з інвестиційними активами має від'ємне значення, то його сума переноситься у зменшення загального фінансового результату операцій з інвестиційними активами наступних років до його повного погашення.

Порядок розрахунку прибутку та збитків має також ряд особливостей, але це не є предметом розгляду даної статті.

Крім того, слід зазначити, що платник податку самостійно відповідає за нарахування та своєчасну сплату податку за результатами його інвестиційної діяльності. Законом також передбачений варіант використання професійного торговця цінними паперами як податкового агента, якщо платник податку користується його послугами при здійсненні операцій із цінними паперами та укладає відповідний договір, згідно з яким торговець виступає податковим агентом (пп. 9.6.9 Закону про ПДФО). Зазначимо, що це лише **право** платника податку, **а не його обов'язок.**

На практиці використання таких договорів є недоцільним, як мінімум, із двох причин:

- перша – при первинному розміщенні та при зворотному викупі емітентом цінних паперів торговець часто не залучається (оскільки емітент має право сам розміщувати свої цінні папери);
- друга – при виплаті доходу торговець, виступаючи податковим агентом, може визначити лише фінансовий результат від конкретної операції (припустимо, прибуткової) та утримати відповідний податок. При цьому всі інші результати з інвестиційними активами (а вони можуть бути і збитковими) ним не враховуються, що явно не вигідно для платника податку.

Таким чином, саме лише придбання інвестором акцій (інвестиційних сертифікатів) ІСІ, за загальним правилом, не несе для нього податкових наслідків, а ось вже операції з їх відчуження мають значення для цілей оподаткування.

Закон про ПДФО передбачає **можливість застосування двох ставок податку** для оподаткування операцій з інвестиційними активами.

Ставка 15 % - за загальним правилом, при цьому, згідно зі спеціальною нормою, а саме п. 7.2 Закону, можна застосовувати ставку в розмірі 5 % від об'єкта оподаткування, нарахованого податковим агентом як інвестиційного доходу, який виплачується компаніїю, що управляє активами ІСІ відповідно до Закону.

**На жаль, формулювання п. 7.2, а також інших положень Закону не дозволяє використовувати 5%-ву ставку податку.** Пояснимо.

1. Перш за все, зазначена стаття передбачає, що пільгова ставка застосовується виключно в разі, коли інвестиційний дохід **виплачується КУА**, причому КУА розраховує об'єкт оподаткування, виступаючи податковим агентом по відношенню до такого доходу.

Відповідно до Закону про ПДФО (п. 1.15) податковий агент - юридична особа (його філія, відділення, інший відокремлений підрозділ), або фізична особа чи представництво нерезидента - юридичної особи, які незалежно від їх організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками зобов'язані розраховувати, утримувати і сплачувати цей податок до бюджету від імені та за рахунок платника податку, вести податковий облік і подавати податкову звітність податковим органам згідно із законом, а також нести відповідальність за порушення норм цього Закону. Іншими словами, податковим агентом є лише особа, на яку законом покладений такий обов'язок.

Що стосується положень про інвестиційний прибуток, то приведений вище аналіз говорить про те, що платник податку самостійно відповідає за нарахування та сплату податку по операціях з інвестиційними активами. Винятком є тільки випадок, коли він у договірному порядку покладає функцію податкового агента **на торговця цінними паперами**.

У свою чергу, згідно із Законом України від 23.02.06 р. № 3480-IV «Про цінні папери та фондовий ринок» поєднання таких видів професійної діяльності на ринку цінних паперів, як управління активами інституційних інвесторів і торгівля цінними паперами, не допускається (ст. 26 даного Закону). Відповідно, **на КУА не покладені функції податкового агента (при виплаті інвестиційного доходу) згідно із законом, а також такі функції не можуть бути покладені на неї в договірному порядку.**

2. Більш того, не зовсім зрозуміла логіка законодавця, чому він використовував у нормативному фор-

мулюванні щодо застосування 5%-вої ставки податку саме інвестиційний **дохід, а не інвестиційний прибуток**.

Визначення поняття «інвестиційний дохід» у Законі про ПДФО не передбачене, але аналіз деяких його норм дозволяє зробити висновок, що це вся сума, яка виплачується платнику податку за відчуження його інвестиційного активу (тобто не враховуються затрати на придбання такого активу). Такий варіант не узгоджується з положеннями Закону, що визначають порядок оподаткування інвестиційного прибутку, а крім того, це суперечить і такій нормі, відповідно до якої до складу доходу із джерелом його походження в Україні включається дохід у вигляді інвестиційного прибутку від здійснення операцій із цінними паперами і корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах. Іншими словами, законодавець спочатку визначив, що **тільки інвестиційний прибуток може бути об'єктом оподаткування, а не весь інвестиційний дохід**.

Головний податковий орган спробував вирішити цю колізію у своєму листі від 07.02.06 р. № 1000/6/17-0716, однак вніс ще більшу неясність.

По-перше, він безпричинно поклав на КУА обов'язок виконувати функції податкового агента, але при цьому вказав, що необхідно утримувати податок за ставкою 15 %.

А по-друге, висловив свою думку стосовно того, що доходи, які одержуються інвесторами від акцій (інвестиційних сертифікатів) ІСІ, за економічною суттю є дивідендами, а ось вже дивіденди, що виплачуються КУА, і підлягають оподаткуванню за ставкою 5 %.

З урахуванням того, що аргументування приведено не було, з позицією податкових органів важко погодитися.

Що ж до дивідендів у контексті вказаного листа, зазначимо, що тут застосовується інший порядок оподаткування: сума дивідендів, яка виплачується фізичним особам, підлягає оподаткуванню за ставкою 15 % при виплаті та за рахунок цієї виплати. Податковим агентом у такій ситуації є емітент корпоративних прав або інша особа, яка здійснює за його дорученням нарахування (виплату) дивідендів.

Таким чином, доходи фізичних осіб - інвесторів ІСІ, одержані як у вигляді інвестиційного прибутку, так і у вигляді дивідендів ІСІ, підлягають оподаткуванню за ставкою 15 %.

**Микола ДОЛЕНКО**  
партнер юридичної  
компанії «КПД Консалтинг»